

Begrunnelse, Nobels fredspris 2025

10. oktober 2025

Nobels fredspris for 2025 går til et modig, prinsippfast og fredssøkende menneske – til en kvinne som holder demokratiets flamme brennende i et tiltagende mørke.

Den Norske Nobelkomite har bestemt at Nobels fredspris for 2025 skal tildeles Maria Corina Machado.

Hun får prisen for sitt utrettelige arbeid for å sikre demokratiske rettigheter for folket i Venezuela, og for sin kamp for en rettferdig og fredelig overgang fra diktatur til folkestyre.

Som lederen for de demokratiske kreftene i Venezuela, er Maria Corina Machado et av de mest ekstraordinære eksemplene på sivil mot i Latin-Amerika i nyere tid.

Machado vært helt sentral i samlingen av en politisk opposisjon som har vært dypt splittet. En opposisjon som har funnet sammen i et krav om frie valg og representativt styre. Det er nettopp dette som er demokratiets kjerne: at vi i felleskap forsvarer prinsippene som sikrer folkestyret, selv om vi er uenige. I en tid der demokratiet er truet, så er dette fellesskapet viktigere enn noensinne.

Fra å ha vært et relativt demokratisk og velstående land, har Venezuela utviklet seg til en brutal autoritær stat i humanitær og økonomisk krise. Folk flest lever i dyp fattigdom samtidig som de få på toppen beriker seg selv. Statens voldsapparat rettes mot egne borgere. Nærmere 8 millioner mennesker har forlatt landet. Opposisjonen har blitt systematisk holdt nede ved hjelp av valgfusk, rettsforfølgelser og fengslinger.

Venezuelas diktatur gjør politisk arbeid svært vanskelig. Som en av initiativtakere til organisasjonen Súmate, en organisasjon som arbeider for demokratibygging, trådte Machado frem som en forkjemper for frie og rettferdige valg for mer en to tiår siden. Som Machado selv uttrykte det: «It was a choice of ballots over bullets.» Gjennom sine politiske verv og sin innsats i organisasjoner har Machado stått opp for et uavhengig rettssystem, for menneskerettigheter og folkestyre. Hun har i årevis kjempet for det venezuelanske folkets frihet.

Forut for presidentvalget i 2024 var Machado opposisjonens lederkandidat, men regimet blokkerte for hennes kandidatur. Hun stilte seg da bak et annet parti sin kandidat, Edmundo González Urrutia, i presidentvalget. Hundretusener av frivillige mobiliserte på tvers av politiske skiller. De ble opplært i valgobservasjon for å sikre et åpent og rettferdig valg. Til tross for risikoen for trakassering, arrestasjon og tortur, vaktet folk over hele landet over stemmelokalene. De sørget for at valgresultatene ble dokumentert før regimet kunne ødelegge stemmesedlene og lyve om utfallet.

Arbeidet til den samlede opposisjonen, både før og under valget, var nyskapende og modig, fredelig og demokratisk. Opposisjonen fikk internasjonal støtte da de offentliggjorde resultatene fra landets valgkretser som viste at de hadde vunnet valget med klar margin. Landets regime nektet likevel å godta valgresultatet og tviholdt på makten.

Demokrati er en forutsetning for varig fred. Men vi lever i en verden der demokratiet er i tilbakegang, der stadig flere autoritære regimer utfordrer grunnleggende normer og tyr til vold. Å tviholde på sin

makt og undertrykke sitt folk er ikke unikt for Venezuela. Det er et speilbilde av en global utvikling: rettsstater som misbrukes, frie medier som knebles, kritikere som fengsles, og samfunn som trekkes i mer autoritær og militarisert retning. I 2024 ble det avholdt flere valg enn noensinne, men stadig færre er frie og rettferdige.

Den Norske Nobelkomite har gjennom sin lange historie hedret modige kvinner og menn som har stått opp mot undertrykkelse, som har båret håpet om frihet i fengselsceller så vel som på gater og torg, og som dermed har vist at fredelig motstand kan forandre verden. Det siste året har Machado vært tvunget til å leve i skjul. Til tross for alvorlige trusler mot sitt liv har hun forblitt i landet, til inspirasjon for mange millioner mennesker.

Når makten gripes av autoritære, så er det essensielt å anerkjenne de modige forsvarerne av friheten, de som står opp og gjør motstand. Demokratiet er avhengig av mennesker som nekter å tie, som våger å stå opp selv når prisen er høy, og som minner oss om at friheten aldri kan tas for gitt, men må forsvares – med ord, med mot og med utholdenhet.

Maria Corina Machado oppfyllder alle de tre kriteriene i Alfred Nobels testamente. Hun har samlet opposisjonen. Hun har stått prinsippfast mot militariseringen av det venezuelanske samfunnet. Hun har arbeidet utrettelig for en fredelig overgang til demokratisk styre.

Maria Corina Machado har vist at demokratiets virkemidler også er fredens virkemidler. Hun manifesterer et håp om en annen fremtid der borgernes grunnleggende rettigheter beskyttes, og deres stemme blir hørt. I en slik fremtid vil folket endelig være fri til å leve i fred.